

50 . Sfârleanca | Comuna: Dumbrăvești | Județ: Prahova | Punct: Castrul și băile romane de la Mălăiești | Anul: 2014

Anul: 2014

Cod RAN: 131522.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: locuire, structură de cult/religioasă

Categorii sit: Neatribuit, Apărare (construcții defensive), Civil

Autori: Bianca Preda, Alexandru-Mircea Rațiu, Norbert Szeredai, Ovidiu Țentea, Andrei Cîmpeanu

Instituții: Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Muzeul Național de Istorie a României, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Istorie a României

Raport

Cercetarea arheologică ale castrului și băilor de la Sfârleanca (com. Dumbrăvești) a fost inițiată în cadrul "Reabilitarea zonei cultural-istorice Dumbrăvești (jud. Prahova)" care a început în anul 2011. Campania din anul 2014 s-a derulat între 14 iulie – 25 octombrie, resursele financiare alocate cercetării din acest an

fiind următoarele: Consiliul Județean Prahova, prin programul mai sus menționat - 30.000 lei, Ministerul Culturii, prin Programul național de finanțare a cercetărilor arheologice sistematice (OMCN Nr. 2463 din 01.07.2011) - 18.000 lei, Muzeul Național de Istorie a României - 14.000 lei și Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova – 10.000 lei. În cursul cercetărilor am utilizat în prima parte a perioadei resursele financiare alocate de către Consiliul Județean Prahova, Muzeul Național de Istorie a României și Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, iar după 22 septembrie, resursele alocate de către Ministerul Culturii.

Obiectivul campaniei arheologice din anul 2014 a fost finalizarea cercetării arheologice a băilor în vederea studierii lor integrale și a publicării, precum și pentru punerea lor în valoare prin restaurare și integrare în circuitul turistic.

Operațiunea premergătoare cercetării arheologice a fost curățarea arealului de vegetația crescută începând cu luna septembrie 2013, respectiv înlăturarea materialului geo-textil și a nisipului care proteja unele structuri constructive.

Prima etapă a cercetării arheologice a constat în săparea și înlăturarea martorilor care despărțeau suprafețele cercetate. Reamintim faptul că aceste unități de cercetare arheologică numerotate de la S1-S14 au avut dimensiunile de 5 x 5 metri, fiind despărțite de martori cu grosimea de 50 cm, fiind cercetate până la o adâncime medie de 1.80 m, adică un cubaj de aproximativ 4.5 m². În total, pentru eliberarea întregii suprafețe au fost săpați 14 martori. De asemenea, au fost refăcute profilele stratigrafice de pe latura vestică a edificiului. În urma acestei proceduri îndelungate am putut obține o suprafață impresionantă de cercetare, fapt care a condus la posibilitatea observării și cercetării detaliate a unor aspecte particulare ale edificiului și obținerea unor noi elemente constructive situate sub traiectele acestor martori.

Obiectivele specifice ale cercetării au fost:

1. finalizarea cercetării camerei C (10 x 8 m), zonă în care cercetarea din anul precedent a fost oprită la nivelul acoperișului prăbușit pe întreaga suprafață a camerei;
2. cercetarea bazinului semicircular din extremitatea vestică a camerei D și a colțului nord-vestic al acesteia;

3. cercetarea limitei nordice a edificiului, zona cuptorului, respectiv identificarea și verificarea limitelor edificiului.

În campania din anul anterior am cercetat 4 camere, denumite A-D, respectiv bazinul B1, în care se intra din camera C. Camerele A, B și D au fost prevăzute cu sistem de încălzire cu hypocaustum. Pe suprafața camerei (cu excepția porțiunii afectate de traiectul conductei moderne de aducțiune a apei) a fost identificat nivelul acoperișului prăbușit al clădirii, fapt care compact al acoperișului, fapt care ne indica lipsa instalației de încălzire subterane.

Spațiul delimitat la nord de Z3, la vest de Z5, la sud de Z1, iar la est de Z2 a fost denumit anterior Camera A (10 x 5.9 m). Aceasta a fost distrusă parțial, aproape perfect pe diagonală de traiectul conductei moderne de aducțiune a apei, lată de aproximativ 120 cm. Traiectul conductei amintite a distrus aproape în întregime traseul unei compartimentări (Z12) - orientate nord- sud - a spațiului denumit anterior Camera A. Acest zid a putut fi urmărit între intersecția sa cu Z3 și zona în care acesta a fost distrus de către conductă. În partea nordică, pe același aliniament, a fost identificată o porțiune de zid, cu aspect de pilastru adosat sau construit odată cu zidul Z1. Nu putem preciza deocamdată care este rolul exact al acestui stâlp/pilastru la finalizarea studiului final de arhitectură. Astfel avem de-a face cu două camere diferite care acoperă spațiul denumit anterior camera A. Vom redenumi acest spațiu astfel: Camera A, delimitată de Z1, Z5, Z3 și Z 12, respectiv Camera F, delimitată de Z1, Z12, Z3 și Z 2.

Camera A este o încăpere cu încălzire prin pardoseală, având substrucția pilonilor de cărămidă realizată dintr-un strat neted de mortar de var. Au putut fi identificate parțial 5 șiruri de piloni de cărămidă, aliniați est-vest, a câte maxim 7 rânduri, ușor distanțate între rândul 3 și 4. Acest spațiu corespunde unui culoar de circulație a aerului cald provenit din cuptor și care a traversat subsolul camerei D, ulterior blocat. Substrucția care acoperea subsolul acestei camere a fost spartă pe o suprafață considerabilă de formă ovală, până la o adâncime de aproximativ 50 cm de la nivelul acesteia. Umplutura gropii consta în balast, fragmente de cărămizi, mortar, tencuială ș.a.m.d. Credem că a fost vorba de o intervenție de dată mai recentă care s-a putut datora unor săpături de amatori de mai mari dimensiuni. Cu această ocazie și imediat după aceea, au fost demontate parțial zidurile Z3, în preajma intersecției sale cu Z1, porțiune în care acestea au fost afectate și de conducta modernă, respectiv Z5, distrus în mare parte până la nivelul fundației. Materialul colectat în acest an nu ne-a putut furniza informații privitoare la momentul în care aceste structuri au fost demolate, însă acest moment a fost surprins în timpul campaniei din anul 2012, când au fost colectate numeroase reziduuri menajere dintr-o groapă situată deasupra nivelului păstrat al porțiunii estice a lui Z3. Aceste reziduuri au aparținut deceniilor 7 și 8 ai secolului trecut.

Spațiul cuprins între Z1, Z2, Z3 și Z12 a fost denumit camera F. Intrarea pe latura nordică dinspre camera C se realiza pe-un prag masiv din calcar cochilifer pe care s-a păstrat un strat cu grosimea de aproximativ 1 cm de cocciopesto grossolano. Un aspect particular îl constituie porțiunea sudică a zidului Z2, a fost construit din două rânduri de cărămizi pătrare, similare cu cele folosite la pilonii de hypocaustum (19 x 19 cm), prinse cu mortar de cărămidă. Această porțiune reprezintă o întrerupere a traiectului zidului Z2. Grosimea acestui traiect de cărămidă este de aproximativ 40 cm, adică lățimea celor două rânduri de cărămidă prinse cu mortar și finisate cu tencuială. Aspectul acestuia este similar cu cel al pereților Bazinului B1, fapt care indică existența în colțul sud-estic al Camerei F a unui bazin. De asemenea, la aproximativ 1 metru vest, prăbușit între două rânduri de piloni de susținere a podelelor (suspensurae) din această cameră, a fost identificat o porțiune de perete prăbușit, realizat în aceeași tehnică, din două rânduri de cărămidă, legate cu mortar și tencuit pe ambele fețe ale sale. La bază peretele respectiv era curbat în partea sa vestică, iar în partea estică se închidea în unghi drept. În acest areal nu a fost identificate elemente de drenaj care să poată fi pute în conexiune cu funcționarea unui bazin cu apă caldă. Pe traiectul zidului Z2 nu a fost identificat nici un orificiu care să indice comunicarea spațiilor subteran ale Camerelor F și B, care să permită realizarea tirajului aerului cald provenit din cuptor, care a circulat la un moment dat prin Camera D, respectiv prin Camera A. Datorită faptului că cea mai mare parte a compartimentării dintre Camera B și Camera F a fost distrusă, nu putem aduce în discuție aspectele legate care să realizeze comunicarea cu alte camere.

Camera B (7 x 6,25m) este delimitată la nord de Z3 (prelungirea spre Est a zidului Z3), la est de Z9, la sud Z1 (amplasat în prelungirea spre est a zidului Z1) și la vest de Z2.

Camera C (8,07 x 12m) este delimitată la nord parțial de zidul Z3 și de pragul care marchează intrarea în Cam A, la est de Z6, la sud de Z11, și la vest de Z4.

Camera D (8,4 x 6,27 m; raza absidei cca 2,40 m) este delimitată la nord Z3, la est de Z4, la sud de Z10, iar la vest Z5.

Bazinul B1 (2,82 x 3,68 m) aparține camerei C, din care se realiza și accesul. Acesta era delimitat la nord de Z3, la vest de Z6, la sud de Z8, iar la vest de Z7. Accesul era asigurat printr-un prag realizat din cărămizi cu dimensiuni similare cu cele ale pilonilor de substrucție a instalației de hypocaustum.

Unul dintre obiectivele importante a fost cercetarea Camerei C (10 x 8 metri), zonă în care cercetarea a fost oprită la finele campaniei precedente la nivelul acoperișului demolat, care reprezenta o sigilare a nivelului de utilizare al acesteia. În urma cercetării detaliate a celor aproximativ 70 m² (adică dimensiunile camerei, din care scădem suprafața afectată de conducta contemporană de aducțiune a apei) a fost identificat nivelul de călcare, constituit dintr-o podea realizată din balast, cărămizi și mortar din var, nisip și cărămidă pisată (cocciopesto grosolano). În interiorul camerei au fost identificate aproximativ 42 monete romane datate până la finele domniei lui Traian. A fost descoperit un nou bazin amplasat în mijlocul camerei (B2) și care deversa apa într-un canal, colectat de Canalul C2. Întregul material tegular a fost sortat și depozitat în zona estică a lotului cercetat, zonă în care intenționăm să construim un adăpost pentru acest material. De asemenea, materialul tegular a fost prelevat integral din patru sondaje de 1 mp și cântărit. În acest moment, prin date statistice putem oferi un model funcțional al acoperișului acestei camere. În proximitatea colțului nord-vestic a fost identificată o intrare secundară în cameră. În vederea studierii integrale a sistemului de drenaj a apei reziduale a fost re-dezvelit Bazinul B1.

În Camera D a fost extinsă cercetarea spre vest în vederea dezvelirii complete a bazinului din absidă și a colțului nord-vestic ale acestei camere. După cum se poate observa și pe plan (anexa profil Z1-Z5), în urma cercetării arheologice din această campanie, am realizat dezvelirea integrală a colțului nord-vestic al camerei,

respectiv a bazinului aferent acesteia. Absida în care se afla Bazinul B3 era semnificativ mai mică decât traiecul proiectat axial presupus de noi la finele campaniei din 2013. Detalii semnificative au rezultat în urma cercetării aproape integrale a canalului de tiraj a cuptorului în care ardea combustia. În urma cercetării detaliate a spațiului din proximitatea țevii moderne de aducțiune a apei Camera A, am putut observa o nouă compartimentare a acestui spațiu, în care avem de-a face de fapt cu două camere. În zona sud-estică a fost finalizată cercetarea peretelui Bazinului B2. Cercetarea a fost extinsă înspre sud-vest în vederea verificării colțului clădirii.

Același lucru l-am realizat în cazul Camerei B, pentru colțul sud-estic. De asemenea, cercetarea a fost extinsă în vederea identificării întregii laturi estice a camerei. S-au putut observa numeroase momente succesive de construcții, diverse reparații, corectări de plan și chiar nepotriviri ale unor soluții tehnice.

Unul dintre obiectivele importante a fost cercetarea Camerei C (10 x 8 metri), zonă în care cercetarea a fost oprită la finele campaniei precedente la nivelul acoperișului demolat, care reprezenta o sigilare a nivelului de utilizare al acesteia. În urma cercetării detaliate a celor aproximativ 70 m² (adică dimensiunile camerei, din care scădem suprafața afectată de conducta contemporană de aducțiune a apei) a fost identificat nivelul de călcare, constituit dintr-o podea realizată din balast, cărămizi și mortar din var, nisip și cărămidă pisată (cocciopesto grosolano). În interiorul camerei au fost identificate 42 monete romane datate până la finele domniei lui Traian. A fost descoperit un nou bazin amplasat în mijlocul camerei și care deversa apa într-un canal, colectat de Canalul C2. Întregul material tegular a fost sortat și depozitat în zona estică a lotului cercetat, zonă în care intenționăm să construim un adăpost pentru acest material. De asemenea, materialul tegular a fost prelevat integral din patru sondaje de 1 m² și cântărit. În acest moment, prin date statistice putem oferi un model funcțional al acoperișului acestei camere. În proximitatea colțului nord-vestic a fost identificată o intrare secundară în cameră.

În vederea studierii integrale a sistemului de drenaj a apei reziduale a fost re-dezvelit Bazinul B1.

Întreaga documentație tehnică a monumentului a fost realizată prin înregistrarea datelor cu stația totală. Cu același instrument sunt înregistrate principalele descoperiri arheologice.

De asemenea, un stadiu intermediar al cercetării a fost documentat prin realizarea unui model 3D detaliat, datorat colectării datelor cu ajutorul dronei. Același precede a fost repetat la finele cercetării.

Obiectivul campaniei arheologice din anul 2014 a fost, după cum am amintit, finalizarea cercetării arheologice a băilor. Cercetarea interiorului a acestora a fost exhaustivă. În campania din anul 2015 urmează să extindem cercetarea în zona adiacentă edificiului în vederea stabilirii modalității de aprovizionare cu apă, respectiv a drenajului apei reziduale. De asemenea, avem în vedere o suprafață de cca 10 m², din limita instalației de încălzire a edificiului.

În data de 30 august 2014, cu începere de la ora 1000 a fost organizată Ziua Porților Deschise a sitului arheologic „Castrul și băile romane Mălăiești”, ediția a doua. Cu acest prilej au fost prezentate și principalele descoperiri arheologice din băile romane (balnea), a căror cercetare care va fi finalizată în cursul acestui an. Prezentarea rezultatelor obținute de cercetarea interdisciplinară a vestigiilor a fost dublată de cea a aplicațiilor de proiecte de finanțare care au în vedere valorificarea acestor vestigii în beneficiul public, ca vector de dezvoltare durabilă. De-a lungul întregii zile au fost realizate ghidaje în castrul și băile romane, au fost prezentate modalitățile de înregistrare a datelor: măsurători cu stația totală, desen arheologic, GPR, prelevarea și înregistrarea artefactelor. Au fost vizualizate diferite modele 3D ale obiectivelor cercetate, precum și ale unor situri similare. De asemenea au fost realizate activități de divertisment: jocuri romane pentru copii, concursuri cu premii.

Detalii: <https://www.facebook.com/castrulmalaiesti.prahova>

Informații suplimentare online

[Raportul 5365 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
